

[Time:2.30 Hrs]

[Marks:75]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All question are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks.
 3. Students answering in the regional language should refer in case of doubt to the main text of the paper in English.

- Q.1 b. **Explain the following concepts:** 15
1. Scheduled Castes
 2. Minorities
 3. Response Phase of Disaster Management
 4. Oil spill
 5. Empirical Science
 6. Validated Knowledge
 7. Team Building
 8. Statement of Purpose
- OR**
- b. Briefly explain any three locally relevant cases of environmental disasters.
- Q.2 a. Explain the Constitutional and Legal Rights of Scheduled Tribes. 15
- OR**
- b. In what way do rights of Women violated? Comment on any three laws protecting rights of Women.
- Q.3 a. What are Manmade disasters? Discuss the social and economic impact of manmade disasters. 15
- OR**
- b. Explain human rights related to disaster compensation.
- Q.4 a. Discuss the development of science in Middle Ages and in the Renaissance. 15
- OR**
- b. What is technology? Explain its role in economic and social development.
- Q.5 a. Explain the advantages and disadvantages of non-verbal communication. 15
- OR**
- b. What is effective listening? Explain its features.

[वेळ: 2.30 तास]

[गुण:75]

कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा.

सूचना: १ सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२ उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

३. प्रादेशिक भाषेत उत्तर देणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी शंका असल्यास पेपरच्या मुख्य मजकुराचा इंग्रजीमध्ये संदर्भ द्यावा.

- प्र.१ अ) खालील संकल्पना स्पष्ट करा : (कोणत्याही-५) 15
1. अनुसूचित जाती
 2. अल्पसंख्याक
 3. आपत्ती व्यवस्थापनाचा प्रतिसाद(प्रतिक्रिया)टप्पा
 4. तेलगळती
 5. अनुभवजन्य विज्ञान
 6. विधिग्राह्य ज्ञान
 7. समूह बांधणी
 8. उद्देशाचे विधान
- किंवा
- ब) पर्यावरणीय आपत्तींच्या स्थानिक पातळीवरील कोणत्याही तीन व्यष्टी(Case Studies) थोडक्यात स्पष्ट करा.
- प्र.२ अ) अनुसूचित जमातींचे घटनात्मक आणि कायदेशीर हक्क स्पष्ट करा. 15
- किंवा
- ब) महिलांच्या हक्कांचे उल्लंघन कशा प्रकारे केले जाते ? महिलांच्या हक्कांचे संरक्षण करणाऱ्या कोणत्याही तीन कायद्यांवर टिप्पणी करा.
- प्र.३ अ) मानवनिर्मित आपत्ती म्हणजे काय? मानवनिर्मित आपत्तीच्या सामाजिक आणि आर्थिक परिणामांची चर्चा करा 15
- किंवा
- ब) आपत्तीमधील नुकसान भरपाईशी संबंधित मानवी हक्क स्पष्ट करा.
- प्र.४ अ) मध्ययुगातील आणि पुनरुज्जीवन कालखंडातील विज्ञानाच्या विकासाची चर्चा करा. 15
- किंवा
- तंत्रज्ञान म्हणजे काय? आर्थिक आणि सामाजिक विकासातील तंत्रज्ञानाची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.५ अ) अशाब्दिक संज्ञापनाचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा. 15
- किंवा
- ब) प्रभावी श्रवणक्रिया म्हणजे काय? त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

